

Criteria van waarde in de geschiedschrijving Vrijdag 17 juni 2016

Publieksgeschiedenis, geschiedcommunicatie en intermedialiteit

Hoe ziet de 'gewone' man en vrouw de geschiedenis, waardoor wordt dit beïnvloed, en selecteren we wel het juiste uit de geschiedenis voor een algemeen publiek? Hoe selecteren onderwijzers, filmmakers, romanschrijvers en ontwerpers van historische tentoonstellingen wat ze wel of niet laten zien? De selectie is vaak beïnvloed door de actualiteit, terwijl je de vraag kunt stellen of het volgen van een eigen koers los van de actuele gebeurtenissen niet beter zou zijn. Is de actualiteit loslaten überhaupt wel mogelijk? Of is publieksgeschiedenis per definitie afhankelijk van de actualiteit? Ook financiers spelen een grote rol bij de selectie van onderzoek en subsidies. Hoe bepalen deze instellingen wat er gefinancierd wordt en wat niet? En zouden historici eigenlijk wel afhankelijk van die instellingen moeten zijn? Tot slot bepalen ook de verschillende interesses en belangen van respectievelijk 'amateur' en 'professionele' historici hoe er geselecteerd wordt.

Locatie

LUX Nijmegen,
Mariënborg 38-39, 6511 PS
Nijmegen

Criteria van Waarde in de geschiedschrijving

Koninklijk
Nederlands
Historisch
Genootschap

Colofon

© 2016 **Criteria van waarde in de geschiedschrijving**

Organisatie:

Tim Riswick, MA

Laurien Zurhake, MA

Informatie sprekers

Renee ten Cate, MA (docent geschiedenis aan het Het Rhedens)
Email: catert@hetrhedens.nl

Prof. Dr. Dolly Verhoeven (Radboud Universiteit)
Email: d.verhoeven@let.ru.nl

Prof. Dr. Theo Engelen (Radboud Universiteit)
Email: th.engelen@let.ru.nl

Dr. Henrik Henrichs (Universiteit van Utrecht)
Email: H.Henrichs@uu.nl

Dr. Susan Hogervorst (Open Universiteit Rotterdam)
Email: susan.Hogervorst@ou.nl

Maria Holtrop, MA (Junior Curator Rijksmuseum)
Email: M.Holtrop@rijksmuseum.nl

Tim Riswick, MA (Radboud Universiteit Nijmegen / Museum de Kantfabriek)
Email: t.riswick@let.ru.nl

Frans Rotteveel Mansveld, BA (Researchmaster student Universiteit van Amsterdam)
Email: fgrm@xs4all.nl

Anne Verwaaij, MA (Medewerker NTR: Andere Tijden, Verborgten Verleden)
Email: anneverwaaij@gmail.com

Laurien Zurhake, MA (Ludwig-Maximilians Universiteit München)
Email: D.Zurhake@LMU.de

Derde bijeenkomst

Criteria van Waarde in de geschiedschrijving

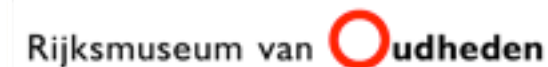
Publieksgeschiedenis, geschiedcommunicatie en intermedialiteit

Inhoudsopgave

Programma	1
Abstracts	4
Sponsors	10
Informatie sprekers	11

Sponsors

Kortom de geschiedenisdocent is het epicentrum van de discussie over de constructie en selectie van geschiedenis. Als er ergens sprake is van 'shared authority', dan is het wel in de geschiedenisles. Een les wordt indirect en direct gestuurd door geschiedenisdocenten en wat zij belangrijk en interessant vinden. Tegelijkertijd is er ook een directe invloed door de interesses en kennis van leerlingen en alle vormen van publieksgeschiedenis die daarachter schuilen. De geschiedenisdocent is daarnaast ook één van de belangrijkste 'gatekeepers'. Immers, de kennis en opvattingen die uit de publieksgeschiedenis voortkomen, manifesteren zich nadrukkelijk in de geschiedenisles en/of de toetsen en werkstukken die ingeleverd worden. Twee vragen zijn echter enorm van belang vanuit dit perspectief: Hoe belangrijk is die rol als gatekeeper? En in hoeverre zijn de docenten die nu voor de klas staan in staat om hun rol als gatekeepers te vervullen?

Programma

Tijd	Activiteit
13:30-14:00	Inloop met koffie en thee
14:00-14:10	Introductie: <i>'Publieksgeschiedenis, geschiedcommunicatie en intermedialiteit'</i> - Tim Riswick & Laurien Zurhake
14:10-14:40	Key-note: <i>'Public history en shared authority'</i> - Dr. Hendrik Henrichs
14:40-15:00	Referent key-note: <i>'Tussen wetenschap en politiek: een terreinverkenning'</i> - Prof. Dr. Dolly Verhoeven
15:00-15:15	Debat met de zaal o.l.v. Prof. Dr. Theo Engelen
15:15-15:30	Pauze met koffie en thee
15:30-15:40	Jonge Historicus: <i>'Geschiedenistelevisie: welke verhalen leg je vast?'</i> - Anne Verwaaij, MA
15:40-15:50	Elevator Pitch 1: <i>'Publieksgeschiedenis en onderzoek?'</i> - Dr. Susan Hogervorst
15:50-16:10	Debat met de zaal o.l.v. Prof. Dr. Theo Engelen
16:10-16:20	Jonge Historicus: <i>'Docenten als gate-keepers?'</i> - Renee ten Cate, MA

Tijd	Activiteit
16:20-16:30	Elevator Pitch 2: <i>'Een dikke onvoldoende: het eindexamen geschiedenis'</i> - Frans Rotteveel Mansveld, BA Elevator Pitch 3: <i>'Musea als gate-keepers'</i> - Maria Holtrop, MA
16:30-16:50	Debat met de zaal o.l.v. Prof. Dr. Theo Engelen
16:50-17:00	Afsluiting van de bijeenkomst: Prof. Dr. Theo Engelen
17:00-18:00	Borrel in het LUX

Abstract 4

Docenten als gatekeepers?

Renee ten Cate

Een geschiedenisles komt tot stand in een ingewikkeld krachtenveld. Hierin wordt de docent allereerst gestuurd door de 'nationale' historische canon en het examenprogramma, die beide het gevolg zijn van discussies over het (maatschappelijk) belang van geschiedenis die een aantal jaar geleden door een groep vooraanstaande historici gevoerd zijn. Verschillende docenten besteden daarnaast ook aandacht aan gebeurtenissen of ontwikkelingen in het heden. Op deze manier kan het nut en de relevantie van de historische kennis en vaardigheden die de leerlingen voor hun eindexamen moeten leren namelijk worden aangetoond. Daarnaast wordt de geschiedenisles in hoge mate beïnvloed door de persoonlijke interesses van de docent en de opleiding tot historicus. De onderwerpen waar de docent het meest over weet, zijn immers ook de onderwerpen waar de docent het meest bevlogen over kan vertellen en interessante opdrachten over kan maken. De docent stuurt hierdoor bewust of onbewust de historische interesse van zijn/haar leerlingen, maar zal zich er in zekere zin ook door laten sturen door de les te illustreren met een smeug verhaal dat de klas wakker schudt. Ten slotte wordt de inhoud en de loop van een geschiedenisles beïnvloed door de historische interesse en kennis van de leerlingen. Interesses en kennis die de leerlingen meekrijgen van hun ouders, grootouders, de musea die zij bezoeken, de televisieseries die ze kijken en de games die zij spelen.

Abstract 3

Geschiedenistelevisie: welke verhalen leg je vast?

Anne Verwaaij

Voor veel mensen fungeert geschiedenistelevisie als ‘geschiedenisleraar’. Dat zorgt voor een enorme verantwoordelijkheid van televisiemakers. Als historicus wil je een kloppend verhaal vertellen, en als televisiemaker moet het ook nog eens toegankelijk zijn voor een groot publiek. Een verhaal vertellen in dertig minuten beeld of op driehonderd pagina’s papier is een wereld van verschil en vraagt andere criteria van waarde.

De dilemma’s van publiekshistorici en televisiemakers over deze criteria komen duidelijk naar voren in aanloop naar de verzetsspecial van *Andere Tijden*. Onder het mom van ‘nu het nog kan’ probeert het programma samen met het *Historisch Nieuwsblad* en het Nationaal Comité 4 en 5 mei de laatste belangrijke ooggetuigen uit het verzet vast te leggen. Er zijn zo veel verhalen die we nog nooit gehoord hebben en die zeker niet zomaar verloren mogen gaan. De psychologie van de individuele verzetsheld kan ons bijvoorbeeld veel leren over actuele morele discussies.

Maar kunnen we ruim zeventig jaar na de Tweede Wereldoorlog nog wel waarde hechten aan de herinneringen van negentigplussers? Het zijn bovendien niet alleen de herinneringen die vervagen. De hoge leeftijd speelt de oud-verzetstrijders parten en daardoor valt het lang niet altijd meer mee om hun verhaal vloeiend te vertellen. Dat is voor televisie essentieel. Als publiekshistoricus en televisiemaker sta je voor moeilijke keuzes: welke verhalen leg je vast en welke laat je zien?

Abstracts

Abstract 1

Public history en shared authority

Dr. Henrik Henrichs

Historisch denken is wat academisch geschoolde historici de samenleving te bieden hebben. Zoals een goede arts (m/v) door opleiding en ervaring een zinvolle diagnose kan stellen, zo kan een goed historicus (m/v) een historisch verschijnsel in een bredere context plaatsen en analyseren.

Het verleden herinneren, of zelfs beleven, dat willen we misschien wel allemaal: academisch historicus, amateur-historicus, genealoog, stoomtreinenliefhebber, museumbezoeker, erfgoed-toerist, liefhebber van kostuumfilms en schoolkind. Maar wat is tegenwoordig nog de autoriteit van de historicus, met welk gezag spreekt hij/zij in een historische cultuur waarin allerlei populaire vormen van herinneren, het verleden beleven of zelfs het verleden 'consumeren' steeds belangrijker worden?

Public history bestudeert de vormen waarin verschillende attitudes tegenover het verleden naast, en soms tegenover elkaar bestaan. *Public historians* grijpen daarbij graag terug op het *shared authority*-concept dat Michael Frisch in 1990 presenteerde in een bundel over *oral history*.

Wat kan het delen van gezag over het verleden opleveren in onze discussies over nieuwe criteria van waarde voor historici? Kan het 'publiek' ook zelf, zoals Carl Becker al in 1932 schreef, "*his own historian*" zijn? Aan welke voorwaarden zou een vruchtbare dialoog tussen historici en hun publiek moeten voldoen?

Abstract 2

Tussen wetenschap en publiek: een terreinverkenning

Prof. Dr. Dolly Verhoeven

In het publieke domein is de geschiedenis tegenwoordig alom aanwezig, niet alleen in de vorm van films, televisieseries, spelshows of romans, maar ook als ingrediënt van toeristische evenementen, in productreclames en als basis voor citymarketing. Het verleden lijkt een onuitputtelijke grabbelton, waar ieder zonder schroom het zijne uit neemt.

Welke rol hebben historici ten opzichte van deze publieksvarianten van de geschiedenis? Kunnen zij zich maar het beste beperken tot het bestuderen en becommentariëren van de verschillende fenomenen van *public history*? Of is er voor hen een actieve rol weggelegd? En welke rol is dat dan?

Wie zich als academicus op het terrein van de publieksgeschiedenis begeeft, krijgt te maken met een ander soort historische praktijk. Het delen van gezag vraagt om loslaten, maar krijgen we daar ook iets voor terug? Oftewel: hoe ziet het terrein tussen wetenschap er eigenlijk uit? Een reflectie op basis van enkele praktijkvoorbeelden.

